

**Samarqand davlat universitetning Kattaqo'rg'on filiali Pedagogika va tillarni o'qitish fakulteti bahorgi semestr
 Boshlang 'ich ta'lim yo'nalishi 3-kurs talabalariga «Ona tili – o'qish savodxonligi va uni o'qitish» fanidan yakuniy
 nazorat savollari**

Imtihon shakli: yozma

No	Mavzu	1-QISM “OSON SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning kirish qismidan asosan nazariy savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'ladi).	2-QISM “ODDIY SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 1-rejasidan asosan mulohazaviy savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'ladi).	3-QISM “MURAKKAB SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 2- rejasidan asosan qoidalar, teoremlar, kabi savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'lmaydi).	4-QISM qism “MURAKKAB SAVOLLAR 2” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning 3- rejasidan asosan tendensiyalar, paradigmalar, konsepsiyalar kabi savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'lmaydi).	5-qism “QIYIN SAVOLLAR” deb nomalanadi va semestrda o'qitilishi rejalashtirilgan mavzularning xulosa yani yakuniy qismidan asosan talabani mustaqil fikrlashga, mavzuni to'liq anglashga yo'naltiradigan savollardan iborat bo'ladi (tayanch iborasi bo'lmaydi).
1.	1-mavzu: Maqol o'qitish metodikasi	Paremiologiya yoki o'zbek maqolshunosligi asoslari haqida gapirib bering (T.I.: naql, hikmatli so'z)	Maqol va matal so'zlarini tahlil qilib bering va bu janrlarning xususiyatlarini ayting. (T.I.: maqol» so'zi o'zbek tilida ikki ma'noda, avvalo, o'z lug'aviy ma'nosida – “so'z, nutq”ni anglatsa....)	Maqollar tuzilishiga ko'ra, bir va bir necha sintaktik butunliklar asosida tashkil topishiga misollar keltiring va izohlab bering	O'zbek xalq maqollarida qarshilantirish (tazod) haqida ma'lumot bering.	Maqollarda qo'llaniladigan badiiy-tasvir vositalarini mannba asosida tushuntirib, izohlab bering.

		Maqollar — hayotiy tajriba va sinovlar hosilasi ekanligini tahlil qiling. (T.I: xalq og‘zaki ijodi, tayyor fikr...)	Maqollardan yozma adabiyotda foydalangan adabiyot vakillari va ular foydalangan maqollar haqida ma’lumot bering. (T.I: Lutfiy, A.Navoiy, Mashrab...)	Badiiy adabiyotda maqollar asosida yaratilgan asarlar haqida ma’lumot bering.	“Devoni lug‘otit turk” asarida keltirilgan maqollardan ayting va uning ma’nosini tushuntirib bering.	Maqollarning tarixiy ildizlari va ilmiy izlanishlar olib borgan olimlarimiz haqida ma’lumot bering
		Maqollarda saj san’atidan foydalanish haqida fikr yuriting. (arabcha-qumri, bulbul, ishlagan-tishlar...)	Maqollarning mavzusiga ko‘ra turlari haqida fikr yuriting. (T.I: 30 ga yaqin tur, vatan, ona...)	Maqollarning o‘z va ko‘chma ma’nolarda ega ekanligini misollar yordamida izohlab, tahlil qiling.	Maqollarning janr xususiyatlarining olti ko‘rinishini sanab bering.	Maqollar tuzilishiga ko‘ra bir va bir necha sintaktik butunlik asosida tashkil topganligiga misollar keltiring va asoslab bering.
2.	2-mavzu: Doston o‘qitish metodikasi	Doston atamasiga izoh bering. (xalq og‘zaki ijodi, xalq romanlari deb nomlanadi...)	Og‘zaki va yozma dostonlarning umumiy vafarqli tomonlarini ayting. (baxshilar tomonidan, ijodkor tomonidan...)	Professor Muhammadnodir Saidovning xalq og‘zaki ijodi dostonlari haqidagi yondashuvni tushuntirib bering.	Hozirgi kunda o‘zbek folklorshunosligidagi dostonchilik maktablarini sanab bering, farqli tomonlarini izohlang.	Fozil Yo‘ldosg o‘g‘li, Ergash Jumanbulbul o‘g‘lining o‘zbek xalq dostonchiligiga qo‘shgan hissasi haqida ma’lumot bering..
		Og‘zaki doston va yozma dostonlarga misollar keltiring, yozma dostonlarning muallaflarini to‘liq ayting. (“Malikai ayyor”, Haydar Xorazmiy “Gul va Navro‘z”)	Xalq dostonchiligini kuylaydigan baxshilarning respublikamiz hududi va qardosh xalqlarda nomlanishi haqida ma’lumot bering. (T.I: sanovchi, baxshi, soqi...)	Ijro usuliga ko‘ra Samarqand, Xorazm, Namangan dostonchiligi an‘analarini farqlarini tushuntirib bering.	Abdulla Nurali o‘g‘li, Shernazar Beknazar o‘g‘li kabi baxshilarning dostonchilik maktabiga qo‘shgan hissasi haqida ma’lumot bering.	Dostonlar qanday tartibda ijro etiladi, qanday qoidalarga asoslanishini tushuntirib bering.
		Dostonlarning yaratilishiga nimalar ta’sir ko‘rsatganini aytib bering. (T.I; tarixiy an’ana, boy madaniy merios...)	Atoqli xalq shoiri Islom Nazar haqida nimalarni bilasiz? (T.I; “Erali va Sherali”, “Orzugul” dostonlari)	O‘tmishda epik asarlarni xalqqa yetkazuvchilar qatorida qissaxonlar ham bo‘lganligi va ularning asosiy vazifasi	O‘zbek dostonchiligida an‘anaviy doston kuylash tartibi haqida ma’lumot bering.	Dostonchilik maktablarida baxshilar tayyorlash an‘anasi qanday talablarga ega bo‘lishi kerakligini dostonchilik maktablari asosida yoritib bering.

				nimalardan iborat ekanligini ayting.		
3.	3.Ilmiy-ommabop matnlar bilan ishlash metodikasi.	Boshlang'ich sinflarda ilmiy-ommabop asarlarni o'qitishdan asosiy maqsad nimalarga qaratiladi? (T.I.: tabiat, kishilar mehnati va ijtimoiy hayot)	O'qish malakasining sifatлари: to'g'ri, tez, ongli o'qishni izohlab bering (T.I.: avtomatlashgan o'qish, ifodali o'qish, to'g'ri o'qish, ongli o'qish)	Ilmiy-ommabop maqolalarni izohli o'qish darsini uyushtirishda quyidagicha reja asos qilib olinishini ayting.	Dasturga ko'ra 3-sinf o'qish kitoblarida ilmiy-ommabop qanday matnlar berilgan va ularning asosiy mazmunini yoritib bering.	Xato o'qishning oldini olish uchun nimalar e'tiborga olinadi?
4.	4.Topishmoq, latifa va tez aytishlarni o'rgatish	Tez aytish haqida umumiy ma'lumot bering. (T.I.: tural, chalg'ituvchi, adashish...)	Tez aytishning bola nutqidagi ta'siri va uning bosqichlarini izohlang. (T.I.: hozirjavoblik, nutqda ishonch, duduqlanish...)	Tez aytishning asosiy janriy xususiyatlari haqida tushuntirib bering	Tez aytishlarning tuzilishiga ko'ra turlari, xususiyatlarini yoritib bering	Dunyo xalqlaridan tez aytish namunalariga misollar ayting
		Topishmoq haqida umumiy ma'lumot bering. (jonli va jonsiz mavjudot, narsa va hodisalar solishtiriladi...)	Topishmoqlarning uslubini yoritib bering. (metafora, ko'chim, kinoya...)	Folklorshunos Z.Husainovanning topishmoq haqidagi fikrlarini aytib bering.	Topishmoqli ertak va ertak topishmoqning yakuniy qismidagi farqlarni izohlab bering.	Ingliz olimi E.B.Taylorning topishmoq haqidagi fikr-mulohazalarini aytib bering. haqida ma'lumot bering.
		Latifalarning tip qahramoni Nasriddin Afandi obraziga ta'rif bering.(T.I: tog'ri so'z, tap-tortmas, donishmand...)	Latifalarning shakllanishida boshqa janrlarning ta'siri haqida ma'lumot bering. (T.I: ertak, rivoyat, maqol, askiya...)	Latifalarning janr xususiyatlarini tahlil qilib bering.	Latifa va loflarning bir-biridan farqli jihatlarini tahlil qilib bering.	Mubolag'a san'atining loflardagi o'rnini tahlil qilib bering.
5.	5-mavzu: O'qishdan umumlashtiruvchi darslarni tashkil etish	O'qish darslarining turlari haqida ma'lumot bering. (T.I.: yaxshi bilim berish, mustahkamlash, nazorat...).	Umumlashtiruvchi o'qish darslarining qurilishi jihatdan boshqa darslardan farqini tushuntiring. (T.I.: har bir sinfda 4-5 marta tashkil etiladi, muhim mavzu yuzasidan tashkil etiladi...).	Umumlashtiruvchi dars bolalar tasavvurini va tushunchalarini kengaytirishga yordam beruvchi bosqich ekanligini misollar asosida tahlil qilib bering.	Umumlashtiruvchi darslarda ish turlarining xilma-xilligini izohlab bering.	Umumlashtiruvchi darslarning muvaffaqiyati nimalardan iboratligini tahlil qilib bering.
		O'qish materiallari bilan oldindan tanishishning bosqichlarini izohlang. (T.I.:morfologik va sintaktik muammolar,	O'qib tushunish malakalariga oid mashqlar ustida ishlashni ayting. (T.I.: matn, so'z, mazmun....)	O'qib tushunishni tekshiradigan savollar bilan ishlash	O'qish tezligi nima?	O'qib tushunish nimani anglatadi va o'qish texnikasining bosqichlarini tahlil qiling.

		notanish so'zlar, qoliplar...)		bosqichlarini tahlil qilib bering.		
6.		Tinglab tushunish xususiyatlarini ayting. (T.I.: motivatsion rag'batlantiruvchi, tahliliy sintetik, yuqori...)	Tinglab tushunish bosqichlari va kompetentligini izohlang. (nutqni eshitish, farqlash, anglash...)	Tinglab tushunish tamoyillarini izohlang.	O'qilgan matnni tinglab tushunish mexanizmlari haqida ma'lumot bering.	Tinglab tushunish muammolarini tasnifi bo'yicha izohlang.
	6-mavzu: O'qish darslarida nutq o'stirish	Tinglab tushunish ko'nikmalarini shakllantirish deganda nimani tushunasiz? (T.I.: matn, mashq, yo'naltirish, hajm, o'qish....)	3- sinfning 1- yarim yilligida va 2- yarim yilligida qancha so'z o'qiy olishiga izoh bering.	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish tezligi va uning o'quvchi xotirasida saqlanishi haqida ma'lumot bering.	O'qish darslarida ifodali o'qish qonuniyatlarini izohlang.	Ifodali o'qishga tayyorlanish shartli ravishda uch bosqichga bo'linishini tahlil qiling.
		Og'zaki nutq turlarini tahlil qilib bering (T.I.: ichki nutq, tashqi nutq, tayyorlangan va tayyorlanmagan nutq...).	Og'zaki nutqning tinglovchi uchun muhim jihatlarining mavjud holatini izohlang (T.I.: nutq tezligi, ohang...)	Badiiy asarni o'qishda tayyorgarlik ishlarining vazifalarini izohlab bering.	Asar matni bilan tanishtirishning usullarini tahlil qilib bering	Nutqiy vaziyat yaratish, uning shartli taraflarini tushuntirib bering
		Nutq shakllari haqida nimalarni bilasiz? (T.I.: monolog, dialog, polilog...)	Badiiy asarlar orqali monologik nutqni o'stirish mashqlarini tahlil qiling. (T.I.: mashq, nutq, o'qilgan asar...)	Badiiy asarlar orqali diologik nutqning xususiyatlarini izohlab bering	Dialogik nutqni o'tirish tizimining bosqichlarini tahlil qilib bering.	Sinf-dars tizimining afzalligi va kamchiliklari nimalarda namoyon bo'ladi, izohlang.
7.	7-mavzu: Sinf dan tashqari	Badiiy asarni tahlil qilishdagi metodik shartlarini tushuntiring. (T.I.: o'qitish, ta'lim tamoyillari, qonuniyatlarini).	Didaktik tahlilning vazifasini izohlang (T.I.: o'rgatish, o'rganish, o'qitish, ta'lim, bilim).	Badiiy asarni tahlil qilishda o'qish turlari haqida ma'lumot bering.	Boshlang'ich sinflarda badiiy asarni tahlil qilishning bosqichlarini izohlang.	4-sinflarda ovoqli o'qish bilan birga ichda o'qishning ham foydalari haqida ma'lumot bering.
	o'qishning maqsad va vazifalari	Badiiy asarni tahlil qilishning adabiy asoslari haqida ma'lumot bering. (T.I.: o'qish mavzulari, o'qish sur'ati, nutq madaniyati)	Kichik yoshdagi o'quvchilarning badiiy asarni idrok etishdagi psixologik xususiyatlarini tushuntiring. (T.I.: idrok qilish, psixologik xususiyatlar.....)	Ichda o'qishning afzalliklarga, mohiyati va uning vazifalarini izohlang.	Boshlang'ich sinflarda badiiy asar ustida ishlash jarayoni bosqichlari: Tayyorgarlik davri, sintez, analiz, ikkinchi sintezi haqida ma'lumot bering.	Ovoqli o'qishning afzalliklari haqida ma'lumot bering.

		Badiiy asarlarda tahliliy o'qishning o'rnini tushuntirib bering. (T.I.: matn, leksika, fonetika...)	Adabiyot va uning insoniyat hayotidagi o'rni haqida buyuklarning fikrlaridan misollar keltiring. (T.I.: Fitrat, Behbudiy....)	Badiiy adabiyotda tarbiya bilan ta'limning uzviyligini adabiyotshunoslar fikri orqali aytib bering.	A.Qahhorning "Adabiyot atomdan kuchli..." degan fikrini tahlil qilib bering.	"Bir soat yaxshi o'tilgan dars buyuk bir asardan ustun"ligini o'qish darslarida qanday amal qilishini misollar orqali tushuntirib bering.
8.	8-mavzu: Sinfdan tashqari o'qishga rahbarlik qilish shakllari, turlari.	Sinfdan tashqari o'qishga rahbarlik shakllarini bayon qiling. (T.I.: sinfdan tashqari o'qish, o'quvchilarning faolligini oshirish...)	Sinfdan tashqari o'qishga rahbarlikning yordamchi shakllari haqida ma'lumot bering. (T.I.: Kitobni targ'ib qilish, Yakka tartibdagi yordam va kundalik tekshiruv)	Boshlang'ich maktabda kitobxon o'quvchilarni shakllantirish bosqichlari haqida ma'lumot bering.	Kitobxon o'quvchilarni shakllantirishning tayyorlov bosqichi haqida to'liq ma'lumot bering.	Sinfdan tashqari o'qish darslarining turlari haqida ma'lumot bering.
		Sinfdan tashqari o'qish darslarini rejalashtirish haqida ma'lumot bering. (T.I.: Sinfdan tashqari o'qish, o'z navbatida, qiziqarli o'qish....)	Sinfdan tashqari o'qish tizimida sinfdan tashqari o'qish darslarining o'rni va rolini ayting. (T.I.: fan to'garaklari, ekskursiyalar, fakultativ va tanlov bo'yicha kurslar)	Sinfdan tashqari o'qish uchun kitob tanlash tamoyillarini izohlang.	Kitobxon o'quvchilarni shakllantirishning boshlang'ich bosqichi haqida so'zlab bering	Kitobxon o'quvchilarni shakllantirishning asosiy bosqichi haqida ma'lumot bering
9.	9-mavzu: Sinfdan tashqari o'qish darslarini rejalashtirish	O'qish darslarida mustaqil ishning qanday turlaridan foydalaniladi? (T.I. o'qishni mashq qildirish, savollarga javob berish, asar mazmuni)	Asar rejasini tuzish haqida ma'lumot bering. (T.I.: ongli va chuqur tushunish, nutqi va tafakkur....)	Badiiy asarlarni tahlil qilish boshlang'ich sinf o'quvchisiga nima beradi?	Matnni tasvirlash matn ustida ishlashda katta ahamiyatga ega ekanligini tahlil qilib bering	Ta'limning texnik vositalarini izohlang.
10.		O'qilgan asar mazmunini to'liq anglash, bilib olish uchun o'qituvchi topshirig'ini bajarish uchun talab etilish jarayonini tushuntiring. (T.I hikoyani bir sujet chizig'i, matnni qisqartib qayta hikoyalash...)	Rejaning eng oddiy shakli rasmlı reja tuzishning bosqichlarini tahlil qilib bering. (T.I.: rasmlar, rasm chizish, qo'ygan nom, sarlavha)	Tanlab o'qishning tasnifini izohlang.	O'quvchilarning berilgan savol va topshiriqlarga o'z so'zlari bilan javob berish malakasini tahlil qilib bering.	O'quvchilarni savol tuzishga o'rgatish mexanizmini shakllantirishning afzalliklarini izohlang.
11.		A.Avloniyning tarbiyaga oid qarashlarini aytib bering. (T.I.: hayot, mamaot, najot...)	Munavvarqori Abdurashidxonovning ta'lim va tarbiyaga oid qarashlaridan	Boshlang'ich ta'lim o'qish darslarining asosiy mavzulari qaysi	Boshlang'ich ta'lim o'qish darslarining mavzulari qanday	Boshlang'ich sinf o'qish darsligida qanday hikoyalar joy olgan va asosiy mavzusi nimalardan iboratligini ayting.

			ayting. (T.I.: jug‘rofiya, kosmos, fazo...)	fanlar bilan bog‘lanmoqda, tahlil qilib bering.	vosiitalar orqali o‘qitiladi?.	
10	10-mavzu: Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ilmiy dunyoqarash elementlarini shakllantirishda ona tilini o‘rganishning o‘rni	Ona tili ta‘limida o‘quv topshiriqlarining ahamiyati haqida ma‘lumot bering. (T.I.: mashq, topshiriq, grammatik topshiriq...)	Ona tili va o‘qish fanlarini o‘qitish metodikasi haqida ma‘lumot bering. (T.I. xolislik, tizimlilik, ko‘rgazmalilik...)	Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari ertak, hikoya, masal janrlari bilan amaliy tanishtirish bosqichlarining mohiyatida ona tili fanining integratsiyasini izohlang.	Hayvonlar haqidagi ertaklarning mezonlarini tahlil qilishda ona tili fanidagi o‘quv predmetlarining aloqadorligini izohlang.	Ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda ona tili darsining ahamiyati nimalardan iboratligini izohlab bering.
		Badiiy asarni tahlil qilish tushunchalarini izohlab bering. (T.I.: sujet, asar mazmuni, g‘oyasi, mavzusi....)	O‘quvchilarning o‘quv faoliyatini nazorat qilish turlari, shakl va metodlari haqida ma‘lumot bering.(T.I. Joriy, Oraliq, Yakuniy)	Boshlang‘ich sinflarda ona tili fanining o‘qitishning maqsad va vazifalarini izohlang	Ona tili va o‘qish darslarida ta‘limiy-tarbiyaviy, amaliy ahamiyatini izohlang	Xalq og‘zaki ijodining boshlang‘ich sinflardagi ahamiyatini tahlil qiling.
		Ona tili, o‘qish, tarbiya fanlarining aloqalari, boshlang‘ich ta‘lim o‘quvchilarining dunyoqarashini shakllantirishdagi roli haqida ma‘lumot bering. (T.I: allamalar fikri, to‘g‘ri talaffuz, tarbiya o‘chog‘i...)	Til va tafakkurning mushtarakligi, uning nutq madaniyatidagi ahamiyatini tahlil qilib bering. (T.I: til, tafakkur, so‘z boyligi, leksema, nomema...)	Til va nutqning umumiy va xususiy jihatlarini ona tili ta‘limidagi ahamiyatini tahlil qiling.	Nutqiy kompetensiyalarni shakllantiruvchi mashqlar ustida ishlashda asosiy metodlarni sanang va tahlil qilib bering.	Ona tili ta‘limida odatlantiruvchi va oksilografik mashqlarning yangi avlod darsliklaridagi ahamiyatini tahlil qilib bering.
11	11-mavzu: Boshlang‘ich sinflarda ona tili o‘rgatishning mazmuni va vazifalari.	Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ona tili ta‘limini o‘qitish va o‘rgatish haqida ma‘lumot bering. (T.I.: matn bilan ishlash, nutqiy faollik, yozuv savodxonligi.....)	Yangi avlod darsliklarining oldiga qo‘ygan asosiy funksiyalari haqida gapirib bering. (T.I. lingvistik, nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirish...)	Jahon tajribasining milliy ta‘lim tizimidagi roli, uning mohiyatini izohlang.	Ona tili darsliklarining mazmuni va mohiyati mezonlarini izohlang.	Boshlang‘ich sinflarda ona tili ta‘limining maqsadi, vazifalari sifatida DTSda quyiladigan talablarni tahlil qiling.

		Ona tili darslariga qo'yiladigan didaktik talablarni izohlab bering. (T.I.: maqsad, vazifa, vosita....)	Ona tili darslarida gegeinik, psixologik talablar haqida ma'lumot bering. (T.I. bo'y-bastiga mos bo'lishi va qulayligi, yorug'lik...)	Boshlang'ich sinf Ona tili darslarida ilmiylik asosini tahlil qilish vazifalarini izohlang	Ona tili ta'limida talaffuz mashqlarining ahamiyati, nutqiy faollikda xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanishning rolini izohlang	Grammatik topshiriqlarni bajarishda foydalaniladigan usul va uslublar haqidada ma'lumot bering.
		Boshlang'ich sinflarda fonetika o'qitishda foydalaniladigan usul va uslublar haqida ma'lumot bering. (T.I: "O'rmini top", "So'zdan so'zgacha"...))	Leksikologiya o'qitishda qo'yiladigan asosiy talablar haqida ma'lumot bering.	Ona tili darsliklarida berilgan shartli belgilarni tahlil qilib bering, asosiy vazifasini tushuntirib bering.	Boshlang'ich ta'lim o'qish kitoblarida berilgan shartli belgilarning ahamiyatini tushuntirib bering.	O'qish va ona tili darslarida o'qib tushunish, yozib tushunish, tinglab tushunish ko'nikmalari haqida ma'lumot bering.